

דף קז.

עין משפט א.

או"ח סימן קפב סעיף ב

ב. כוס ברכת המזון אינו אלא של יין ולא משאר משקין, אפי' קבע סעודתו עליהם, ואם אין היין מצוי והשכר או שאר משקין הם יין המדינה מברכים עליהם חוץ מן המים.

הגה: ואין למחות ביד הנוהגים לברך על השכר ^ד הגם שהיין מצוי כיון שהוא יקר, וא"א לקנות יין בכל סעודה.

הגה: יש מדקדקין כשמברכין ביחיד על היין שלא לאחוז הכוס ביד רק מניחים אותו על השלחן לפנייהם ^ה, ונכון מנהג זה ע"פ הקבלה.

או"ח סימן ערב סעיף ט

ט. י. במקום שאין היין מצוי י"א שמקדשין על השכר ושאר משקין חוץ מן המים, וי"א שאין מקדשין ^ו. ולהרא"ש בלילה לא יקדש על השכר אלא על הפת ^ז, וביום יותר טוב לקדש על השכר ויברך עליו שהכל קודם ברכת המוציא ודברי טעם הם.

הגה: והמנהג כדברי הרא"ש.

ד. וּלְפִי דְּבָרֵי שֶׁעַר הַמִּצְוֹת אִם אֵין לוֹ יַיִן לֹא יִבְרַךְ עַל שָׂאֵר מִשְׁקִין כָּלֵל, כַּה"ח אֹת י"ד.

ה. וְזֶה כְּדֵי לְצַאֵת כָּל הַדְּעוֹת דִּי"א אִפִּי' בִּיחִיד טַעוֹן כּוֹס, אֶךְ ע"פ הַזּוֹהַר בִּיחִיד א"צ כּוֹס כָּלֵל, כַּה"ח אֹת ט"ו.

ו. וְע"פ הַכָּלֵל דִּהְלָכָה כִּישׁ בַּתְּרָא א"כ אֵין מְקַדְשִׁין אִפִּי' הֵם חֹמֶר מְדִינָא.

ז. וּלְפִי שֶׁזֶה בָּא לְכַבֹּד שַׁבָּת הוּא שִׁינוּי בֵּין שַׁבָּת לַחֹל כִּיוֵן שֶׁאֹמֵר עָלָיו נֹסֵחַ הַקִּידוּשׁ, אֲבָל בְּיוֹם דַּאִין שׁוֹם שִׁינוּי יְקַדֵּשׁ עַל הַשֶּׁכֶר.

ח. וְסֹדֶר הַקִּידוּשׁ עַל הַפֶּת נוֹטֵל יָדָיו וּמְבָרֵךְ עַל נִט"י וְאַח"כּ מְנִיחַ עַל הַפֶּת שְׁנֵי יָדָיו וְאֹמֵר וַיְכַלּוּ, וְאַח"כּ מְבָרֵךְ הַמוֹצֵיא וְאֵינוֹ בּוֹצֵעַ, וְאַח"כּ אֹמֵר בְּרַכְתָּ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ עַד מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּבּוֹצֵעַ אֶת הַפֶּת, כַּה"ח אֹת נ"ד.

הגה: מי שאינו שותה יין משום נדר יקדש עליו ויתן לאחרים שישתו^ה, ואם אין אחרים עמו יקדש על הפת.

או"ח סימן רצו סעיף ב

ב. אין מבדילין על הפת^ט אבל על השכר אם הוא חמר של המדינה מבדילין עליו, וה"ה שאר המשקין חוץ מן המים^י.

הגה: טוב יותר להבדיל על כוס יין פגום מעל שכר^כ, ונהגו להבדיל במוצאי פסח על השכר ולא על היין משום שחביב עליו יותר.

ג. ביו"ט שחל להיות במוצאי שבת שיש בו קידוש שנאמר גם על הפת, י"א שאגב הקידוש מבדילין ג"כ על הפת, וי"א שיותר טוב לומר הקידוש וההבדלה שניהם על השכר^ל.

הגה: וסברא ראשונה עיקר^מ.

עין משפט ב.

או"ח סימן קצ סעיף ג

ג. ד. שיעור שתיית יין להתחייב בברכה אחרונה יש ספק^ב אם בכזית או

ח. והמ"א בס"ק ט' תמה הרי אסור לקדש על היין כדי שישתו אחרים כשיודעים הם בעצמם לברך כמ"ש בס"י רע"ג סעיף ד', והא"ר כתב לחלק דכאן אוכל עמהם, עיין בכה"ח אות נ"ח.

ט. ולא דמי לקידוש כיון שאין קידוש אלא במקום סעודה הפת היא מענין הקידוש לא כן בהבדלה, ב"י.

י. וכן רבים הבינו דחלב ושמן מבדילין עליהם והוא טעות, דהרי אמר וה"ה לשאר משקין היינו אם הם חמר של אותה מדינה, ומ"ש חוץ ממים היינו אפי' השתיה שם רק מים. כה"ח אות כ'.

מי שבירך והבדיל וכשטעם היין מצא אותו חומץ יצא בדיעבד, כה"ח אות כ"ט.

כ. והוא ע"פ סודן של דברים, כה"ח אות כ"ד.

ל. וע"פ הכלל דיש ויש הלכה כו"ש בתרא, כה"ח אות כ"ז.

מ. והפרישה כתב דדעת הרמ"א לפסוק כסברא אחרונה וכן עיקר, כה"ח אות כ"ח.

נ. וכן ה"ה בשאר משקין קיים ספק זה וע"כ יש להזהר לשתות פחות מכזית או רביעית כדי לא להכנס לבית הספק.

ברביעית וע"כ יזהר לשתות או פחות מכזית או רביעית כדי לצאת הספק, וכיון שברכת המזון טעונה כוס וצריך לשתות ממנו לכה"פ מלא לוגמיו שזה רוב רביעית ^פ ע"כ ישתה רביעית שלם לצאת מן הספק.

או"ח סימן רע"א סעיף יג

יג. יד. צריך לשתות מכוס הקידוש כמלא לוגמיו ^ע, והוא רובו של רביעית ^פ.

דף קז:

או"ח סימן תע"א סעיף א

עין משפט א.ב.ג.

א. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי שיאכל מצה

והספק אם יש לדמותו לאכילה שזה בכזית או שבעינן כדי שביעה בשתיה דהיינו כביעה או שמא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתיה והוי רביעית. והגם שדעת הרמב"ם ברביעית אנן קיי"ל כהרא"ש ומר"ן השו"ע דלכתחלה יש להזהר לשתות או פחות מכזית או רביעית, ועיין בכה"ח אות י"א.

ס. והט"ז בס"ק ג' כתב דאם שתה רוב רביעית מברך ברכה אחרונה אך הרבה אחרונים חלקו עליו והסכימו לדברי מר"ן השו"ע דאין לברך על פחות מרביעית, כה"ח אות י"ד.

ושיעור רביעית הוא ביצה ומחצה עם קליפתה שהוא כשני ביצים בלי קליפתה ומשקלו כ"ז דרה"ם. ועיין בכה"ח אות ט"ז.

ו גם צריך להזהר שלא ישהה מתחילת השתייה עד סוף השתיה יותר מכדי שיעור שתיית רביעית דאם שהה יותר מכדי שתיית רביעית אינו מצטרף כמ"ש בס"י תרי"ב סעיף יו"ד לענין יוה"כ וה"ה לענין ברכה. ועיין בכה"ח אות י"ח.

ע. ואם שתה פחות לא יצא. טור מגמ' פסחים ק"ז ע"א, וכתב הב"י דהיינו שלא יצא ידי המצוה כתקונה, אך לא כדברי הלבוש שכתב דהוי ברכה לבטלה, כה"ח אות פ"ב.

פ. ומצוה מן המוכרח לשתות רביעית ולא ישהה מתחילת השתיה עד סופה כדי שתיית רביעית ולפחות כדי אכילת פרס, כה"ח אות פ"ג. ורובו של רביעית שהם ארבעים וארבע גרם. וכאן כיון שברהמ"ז פוטרנו א"צ אלא רוב רביעית אבל כשיש חיוב ברכה אחרונה יש לשתות רביעית ע"מ לברך ברכה אחרונה, שם אות פ"ד.

לתיאבון ^ז, אבל מותר לו לאכול קצת פירות או ירקות ^ק אך לא ימלא כריסו מהם.

הגה: ואם הוא איסטניס ^ר שאפי' אוכל מעט מזיק באכילתו הכל אסור.

א. ב. יין מעט ^ש לא ישתה משום דמסעד סעיד ולא יאכל עי"ז המצה לתיאבון, אבל אם רצה לשתות הרבה יין שותה ^ח משום כשזה הרבה יין זה גורר תאות המאכל.

צ. ממשנה פסחים צ"ט, אפי' מצה עשירה אסור, ואפי' פחות מכזית. כה"ח אות ב' ממשב"ז.

ו. ומשעה עשירית היינו שגם שעה עשירית בכלל האיסור. מ"א ס"ק א'. ושעות אלו שעות זמניות כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה. פר"ח. ואם התחיל בהיתר לפני שעה עשירית לא יפסיק אבל התחיל באיסור מפסיק. כה"ח אות ד'. והר"ן כתב שיש להחמיר מזמן מנחה גדולה דהיינו משש ומחצה וכתבו הרמ"א בסי' תרל"ט סעיף ג' וכאן כיון שמצה עשירה אינה משביעה כ"כ לא כתב הרמ"א דעת הר"ן. כה"ח אות ה'.

ק. ו. וה"ה בשר ודגים. מ"א ס"ק ב', וכן גבינה וביצים, או מיני תבשיל. והתוס' בעירובין דף נ"ה ע"ב כתבו דירק חי מגרר גריר אבל מבושל משביע וצ"ל שם דרך קביעות, ונהגו העולם לאכול ירק מבושל ותפוחי אדמה מבושלים, שער ציון. וכה"ח אות ט'.

ר. ויש איסטניס שאפי' אוכל מהבוקר מזיק לו, וא"כ כל אדם ישער בעצמו מאיזה שעה שאוכל אפי' פירות לא יוכל לאכול בלילה לתיאבון, מאז ימנע עצמו אפי' מפירות. כה"ח אות י'.

ש. ו. והטור מתיר לשתות גם יין מעט, ומעט היינו עד כוס או קצת פחות, מ"ב אות ו', ויין הרבה היינו שתי כוסות של רביעית או רובן. מ"ב אות ז'.

ת. מ"מ לא ישתה כ"כ הרבה עד שיהיה שבע כי הוא מקלקל תאות המאכל. כה"ח אות ט"ו.